

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

№ 3, 2013 [Назад](#) [Головна](#)

УДК336.5.620.9

Л. І. Кицькай,
к. т. н., доцент, завідувач кафедри загальноекономічних дисциплін,
ПВНЗ «Тернопільський комерційний інститут», м. Тернопіль

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ ІЗ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ

Проведено аналіз наукових досліджень, які присвячені проблемам інноваційно-інвестиційного розвитку України та проектного фінансування. Представлено переваги та недоліки проектного фінансування. Визначено механізми, джерела та обсяги фінансування заходів і проєктів у енергетичній сфері.

The analyses of scientific investigations dedicated to the innovation investment problems of development of Ukraine and project financing are held. The advantages and disadvantages of project financing are shown. The ways of mechanisms, sources and scope of projects and actions financing in the energy sphere are examined.

Ключові слова: енергозбереження, проєкт, інвестиція, проектне фінансування, енергетична стратегія, стимулювання енергозбереження, фінансова оцінка.

Keywords: energy conservation, project, investment, project financing, energy strategy, energy conservation stimulating, financial assessment.

Постановка проблеми. У сучасних умовах зростання вартості й інтенсивності споживання енергоресурсів, в Україні виникає цілий спектр проблем щодо їх обліку і контролю, створення ефективних механізмів споживання, регулювання та фінансування, успішна реалізація яких пов'язана з упровадженням проєктів у різні галузі промисловості.

Україна має значний енергетичний потенціал, але він поки що мало використовується. Для зниження споживання паливно-енергетичних ресурсів (ПЕР), енергоемності національної економіки практикують застосування інвестиційних проєктів у сфері енергетики як один із пріоритетних напрямів державної політики України [1-4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні концепції розвитку систем менеджменту інноваційно-інвестиційної діяльності у сфері енергозбереження представлені різними підходами і напрямками. Вивченню проблем проектного фінансування, інноваційно-інвестиційного розвитку промислових підприємств з метою підвищення ефективного використання енергетичних ресурсів приділяється багато уваги з боку провідних науковців, серед яких В.В. Дергачова, П. Друкер, О.Ф. Іткіна, В.В. Ковальов, О.О. Ляхова, Т.В. Майорова, Г.В. Нікіфорова, Ф. Ніксон, М.Т. Пашута, А.А. Пересада, Б. Санто, О.М. Суходоля, Р.А. Фатхутдинов, Д.М. Черванов та ін.

Вищезгадані проблеми з енергозбереження, впровадження енергопроєктів та механізми їх фінансування в нових економічних умовах України визначили її актуальність.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення основних проблем у галузі енергетики, ролі інвестицій як фактора покращення енергоефективності України та фінансового забезпечення проєктів із енергозбереження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стабілізація національної економіки є однією з найголовніших проблем економічної політики України, а її вирішення пов'язане з підвищенням ефективності інвестицій, адже їх обсяги на нинішньому етапі економічного реформування досить обмежені.

Основним кількісним і якісним показником енергоефективності економіки України є енергоемність ВВП. За даними Міжнародного енергетичного агентства (МЕА) та органів державної статистики, зниження енергоемності ВВП (4-6% щорічно) можливе лише за умови технічного оновлення економіки, що пов'язано із інвестиційною діяльністю України [5].

Проектне фінансування є окремим напрямом і формою реалізації фінансово-кредитних відносин його учасників із приводу організації та здійснення фінансування інвестиційного проєкту. Джерелами погашення заборгованості при цьому виступають грошові потоки генеровані проєктом і грошовий вираз доходу у формі економії, отриманої в результаті впровадження технології енергозбереження [6].

Особливостями інвестиційних проєктів із енергозбереження є [7]: можливість реалізації бізнес-ідеї по впровадженню енергоощадної технології «під ключ» без початкових вкладень замовника; компенсація всіх витрат на проєкт за рахунок економії, отриманої в результаті впровадження технології енергоощадження; організація здійснення проєктів через спеціальну енергосервісну компанію, банк, які несуть основні проєктні ризики; енергосервісна компанія фінансує виконання проєкту і гарантує щорічну економію коштів; термін реалізації проєкту в межах від 5 до 15 років; сфера реалізації проєктів із енергозбереження.

Механізм регулювання інвестиційної діяльності енергетичної сфери в Україні визначається Законами України «Про інвестиційну діяльність», «Про режим іноземного інвестування», «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про електроенергетику», «Про енергозбереження» та ін. Крім того, діє низка указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, які формують політику державного регулювання інвестиційної діяльності та енергозбереження в державі.

Джерелами фінансування проєктів із енергозбереження можуть бути вітчизняні та іноземні банки, Державний фонд енергозбереження, портфельні фонди, приватні фонди, фонди допомоги, страхові та стратегічні інвестори. При цьому кожен із кредиторів надає такі кошти на вигідних для себе умовах.

З метою вивчення змісту інноваційно-інвестиційних процесів, необхідно розглянути сутність термінів відповідно до законодавчої бази України, зокрема: згідно ст. 1 Закону України «Про інноваційну діяльність» [8], інновації - новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери.

Згідно ст. 1 Закону України «Про інвестиційну діяльність» [9] інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, щокладаються в об'єкти підприємництва та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект. Ст. 2 Закону України [9] подає визначення інвестиційної діяльності, що являє собою, сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій. Інвестиційний проєкт (ст. 2) [9] - це сукупність цілеспрямованих організаційно-правових, управлінських, аналітичних, фінансових та інженерно-технічних заходів, які здійснюються суб'єктами інвестиційної діяльності та оформлені у вигляді планово-розрахункових документів, необхідних та достатніх для обґрунтування, організації та управління роботами з реалізації проєкту. Розгляду інвестиційного проєкту може передувати опрацювання проєктної (інвестиційної) пропозиції, яка являє собою результат техніко-економічного дослідження інвестиційних можливостей, на підставі яких приймається рішення про реалізацію інвестиційного проєкту, оформлений у вигляді пропозиції щодо ініціювання даного проєкту.

Отже, інноваційна діяльність – сукупність заходів, спрямованих на створення, впровадження, поширення та реалізацію інновацій з метою отримання комерційного та соціального ефекту, які здійснюються шляхом реалізації інвестицій, вкладених в промислові об'єкти [8].

Фінансові проблеми в Україні значно звузили внутрішні джерела для інвестицій, міжнародні фінансові ресурси стали практично недоступними, багато міжнародних інвесторів вимушені обережніше ставитися до країн із несприятливим бізнес-кліматом. Недофінансування проєктів, програм порушує комплексність реалізації проєктних заходів, зриває терміни досягнення цілей проєктів та їх основних завдань, що істотно знижує ефективність застосування проєктно-цілевих методів при вирішенні найбільш актуальних наукових і науково-технічних проблем. Основними напрямками діяльності підприємств під час впровадження інвестиційних проєктів із енергозбереження є: оновлення і модернізація виробництва; задоволення потреб внутрішнього і зовнішнього ринку; передавання управлінських навичок, передових технологій; створення додаткових робочих місць; збільшення податкових надходжень; ефективне використання місцевих ресурсів; сприяння структурній перебудові економіки; позитивний вплив на зміну місця країни у міжнародному розподілі праці [10].

Необхідно зазначити, що у «Комплексній державній програмі енергозбереження України» (1997-2010 рр.) не було достатньо визначено конкретних дій у вирішенні проблеми енергозбереження та її фінансування. Очевидно, що за 13 років дії документа Україна не вийшла на європейські показники енергоефективності та виникли певні проблеми у фінансуванні енергопроєктів у ПЕК. Із запланованих 637 млн. грн. на реалізацію програми було витрачено лише 34 млн. грн. [2]. Саме відсутність налагоджених механізмів моніторингу та фінансування енергетичної стратегії, стали основною причиною невиконання планів створення ефективної системи енергозбереження.

Результати проведеного моніторингу інформаційно-аналітичних матеріалів у галузі енергетики, дозволили узагальнити перелік енергетичних проблем України, зокрема: виклики і загрози енергетичній безпеці (надвисока енергоємність ВВП країни; нерациональна структура споживання ПЕР; зниження видобутку власних ПЕР; застарілість основних фондів); високий рівень зношеності технологічного обладнання, устаткування, що зумовлює перевитрати ПЕР та забруднення навколишнього природного середовища; створення спільного правового поля на енергетичних ринках країн-членів Європейського Енергетичного співтовариства (ЄЕС); недовиконання низки проєктів у сфері енергетики відповідно до укладеного договору із ЄЕС [4, 5].

Розвиток та функціонування ПЕК потребує значних інвестиційних ресурсів, зокрема, до 2030 р. виділено 1045,0 млрд. грн. Розподіл коштів за 2006-2030 рр. здійснений відповідно до найбільш пріоритетних галузей ПЕК [11]:

1. Теплова енергетика (83,4 млрд. грн.).
2. Гідроенергетика (19 млрд. грн.).
3. Розвиток електричних мереж (82,9 млрд. грн.).
4. Ядерна енергетика (208,2 млрд. грн.).
5. Розвиток відновлювальних джерел виробництва (ВДВ) електроенергії (7,1 млрд. грн.).
6. Ядерно-паливний цикл (21,7 млрд. грн.).
7. Вугільна промисловість (221,7 млрд. грн.).
8. Нафтогазовий комплекс (300,3 млрд. грн.).

Розглянувши висновки за результатами аналізу та експертизи проєкту Закону України «Про Державний бюджет України на 2013 рік» [12] встановлено, що на реалізацію інвестиційних програм (проєктів), що залучаються до спеціального фонду, передбачено отримати 6 млрд. 127,6 млн. грн., що на 995,7 млн. грн., або 19,4%, більше, ніж було затверджено на 2012 рік (5 млрд. 131,9 млн. гривень). Водночас отримання коштів із зовнішніх джерел залежатиме від стану світового фінансового ринку і співпраці з Міжнародним валютним фондом. Відповідно до законопроєкту (розділ VI) [12] на інші заходи передбачено спрямувати субвенції на загальну суму 9 млрд. 403,9 млн. грн., що менше, порівняно із затвердженими на 2012 рік, на 14 млрд. 531,5 млн. грн., або у 2,5 раза. Зокрема, планується надати у 2013 році з державного бюджету місцевим бюджетам субвенції на загальну суму 748,3 млн. грн., що у поточному році не надаються, з них на капітальний ремонт систем централізованого водопостачання і водовідведення – 600,0 млн. грн. У ст. 6 розділу VII [12] передбачено встановити повноваження щодо надання державних гарантій на суму 50,0 млрд. грн., у тому числі: за рішенням Кабінету Міністрів України для забезпечення виконання боргових зобов'язань за запозиченнями суб'єктів господарювання - резидентів України державного сектору економіки для кредитування проєктів інвестиційного характеру на об'єктах, що мають загальнодержавне значення; на підставі міжнародних договорів України (фінансування інвестиційних, інноваційних, інфраструктурних та інших проєктів розвитку економіки України).

Інноваційна діяльність у сфері енергетики України і зарубіжних країн супроводжується залученням капіталовкладень, розміри яких визначаються змістом і масштабом енергопроєктів. Капітальні вкладення – один з основних видів інвестицій, які вкладаються як в самостійні інвестиційні проєкти з енергозбереження, так і проєкти, які є складовою частиною загальних проєктів капітального будівництва. Вони здійснюються у формі вкладень коштів у відтворення основних фондів шляхом нового будівництва, розширення, реконструкції, технічного переоснащення діючих підприємств, а також впровадження енергоощадних технологій і проєктів. Фінансування проєктів із енергозбереження здійснюється кредитними та енергосервісними компаніями: UKKEEP, ESCO, ЄБРР, Світовий банк (СБ), Українського банку розвитку (УБР), WNISEF, DENA. Міжнародні фінансові установи (МФУ), Європейський банк реконструкції й розвитку (ЄБРР), Азіатський банк розвитку (АБР). Зокрема, МФУ надають фінансову підтримку проєктам державного сектору з вигодами в частині енергоефективності, з використанням таких засобів: позикове фінансування; вкладання засобів в акціонерний капітал; технічна допомога; часткові гарантії від імені державної організації.

Інвестування у розвиток ПЕК України здійснюється комерційними компаніями та державою в рамках таких механізмів [4]:

- власні кошти, позикове фінансування;
- використання методів тарифної політики;
- прями державні інвестиції (у тому числі зовнішні позики від міжнародних організацій);
- застосування методів непрямого стимулювання комерційних компаній (тимчасові сприятливі ставки оподаткування, скасування мит на ввезене устаткування, застосування прискореної амортизації).

Найбільш пріоритетним має бути фінансування модернізації, реконструкції та нового будівництва енергетичних об'єктів за рахунок залучення приватних інвестицій із мінімізацією навантаження на бюджет. Це може здійснюватися шляхом продажу пакетів акцій підприємств із відкритою пропозицією ціни за принципом аукціону, а також за рахунок залучення інвестицій у капітал в межах державно-приватного партнерства. Приватні кошти повинні стати основним джерелом інвестицій в об'єкти теплової генерації, відновлювальні джерела енергії (ВДЕ), мережі розподілу електроенергії та теплопостачання, модернізацію вугільної і нафтопереробної промисловості, видобуток нафти й газу, а також виробництво біопалив. Цільовий розподіл прямих державних інвестицій в Україні допускається тільки в обмеженому списку галузей ПЕК (табл. 1) [4].

Важливу роль в інвестиційному розвитку України відіграла прийнята Концепція «Інвестиційна реформа» (далі - Концепція), яка за період 2011-2013 рр. докорінно змінює підходи до роботи з іноземними інвесторами та використання бюджетних коштів, зокрема, спрямованих на розвиток енергетики [4, 13]. Ефективна трансформація інвестиційних реформ показала, що ключовим питанням було різке збільшення об'єму капіталу в економіці України.

Поряд із інвестиційною реформою в Україні у 2011 році були визначені та затверджені пріоритети національних проєктів (на 4 роки) серед яких: «Нова енергія», «Енергія природи», а також проєкти щодо приймання скрапленого газу, використання альтернативних джерел енергії, для реалізації яких було виділено інвестицій у розмірі приблизно 15 млрд. дол. США протягом наступних 4-х років [4]. Практично всі вони були реалізовані у партнерстві з приватними компаніями або за рахунок приватних інвестицій та передбачали поворотний механізм використання бюджетних ресурсів. В окремих випадках надавалися держгарантії для реалізації національних проєктів, але лише за умови їх прибутковості.

Таблиця 1. Механізми здійснення інвестицій за галузями ПЕК України

Для успішної реалізації інвестицій у зазначених секторах необхідне використання додаткових методів стимулювання

		✓ Основний спосіб	✓ Можливий спосіб
		Кошти компаній ¹	Регулювання тарифів
			Прямі держ. інвестиції
Електро- і теплоенергетика	• Розподільні мережі	✓	✓
	• Магістральні мережі	✓	✓
	• Теплова генерація	✓	✓
	• Гідрогенерація	✓	✓
	• Розвиток НПДЕ	✓	✓
	• Система теплопостачання	✓	✓
Атомна енергетика	• Атомна енергетика	✓	✓
Вугільна промисловість	• Вугільна промисловість	✓	✓ ³
Нафтогазова промисловість	• Газорозподільна система	✓	✓
	• Нафтотранспортна система	✓	✓
	• Видобуток газу	✓	✓
	• Біопаливо	✓	✓
	• Нафтопереробка	✓	✓
	• Видобуток нафти	✓	✓

1 Кошти комерційних компаній (приватних і державних); 2 При здійсненні корпоративної інвестиції повинні здійснюватися за рахунок приватних коштів (у т.ч. позикових) без прямої держ. підтримки; 3 Інвестиції в закриття шахт, можливе надання держ. підтримки для модернізації при приватизації та реалізації механізмів ДПП не більше ніж на 5 років із щорічним перетягом і скороченням розміру підтримки

Концепція «Інвестиційна реформа» є основою масштабних економічних перетворень в Україні, яка являє собою сукупність механізмів, проєктів і інституцій, синергетично поєднаних між собою та спрямованих на радикальне збільшення об'єму інвестицій в національній економіці [4, 13]. Всі компоненти «Інвестиційної реформи» базуються на міжнародній практиці та адаптовані до українських умов. Основною із складових реформи є «ІнвестПропозиція», завданням якої є сформувати ефективний механізм участі українських інвестиційних проєктів у світовому інвестиційному ринку. Запропонована концепція має інструментальний характер і містить основні напрямки та конкретні ефективні механізми вирішення існуючих проблем у галузі енергетики. Крім того, основна увага була акцентована на пріоритеті позабюджетних коштів для реалізації стратегічних проєктів розвитку та покращення умов для притоку інвестицій і партнерства.

На підставі аналізу Концепції [13] виокремлені основні пріоритетні завдання інвестиційної діяльності в Україні, зокрема: радикальне збільшення об'єму залученого капіталу у національній економіці; реалізація стратегічно важливих напрямів розвитку економіки; створення інституційних умов для технологічної модернізації та інновацій; запровадження нових принципів державного управління — проєктний менеджмент і персональна відповідальність; модернізація механізму управління бюджетними коштами розвитку; використання бюджетних ресурсів розвитку як засіб залучення інвестицій та їх концентрація лише на стратегічних напрямках розвитку; створення інвестиційної інфраструктури - системи інституцій для залучення інвестицій; створення ефективного механізму для розробки інвестиційних пропозицій (проєктів), що відповідають міжнародним стандартам; покращення інвестиційного іміджу України в світі; здійснення комплексного планування розвитку регіонів на основі інвестиційних планів; впровадження інвестиційної реформи дозволить до 2014 р. збільшити інвестиції до 80 млрд дол. США.

Отже, інвестиційна реформа є ключовою економічною реформою, спрямованою на радикальне збільшення обсягу інвестицій проєктів із енергозбереження.

Наступним ключовим моментом інвестиційної політики української держави є приєднання до ЄС, що стало можливим після виконання Україною низки умов, висунутих країнами Енергетичного співтовариства (здійснення комплексу заходів з підвищення ядерної безпеки українських АЕС відповідно до вимог МАГАТЕ; гармонізація законодавства України в газовій сфері із нормами відповідних директив ЄС). Для України це дало нові можливості здійснення заходів із енергозбереження, а також одержання відповідних коштів на реалізацію проєктів у сфері енергетики.

Експерти стверджують, що представлений Україною звіт про хід виконання Меморандуму (Брюсель, 25.02. 2013 р.), містив основні питання енергетичної галузі України, зокрема [14]:

1. Інтеграція енергетичних ринків: приєднання України до Договору про заснування ЄС (далі - ДЕС) (1.02.2011 р.); реалізація плану заходів щодо виконання зобов'язань у рамках вищезазначеного Договору; залучення допомоги ЄС для імплементації положень ДЕС; Європейською Комісією (ЄК) прийнято рішення про фінансування програми секторальної бюджетної підтримки в енергетичному секторі (45 млн. євро); укладення Угоди про фінансування програми «Підтримка впровадження Енергетичної стратегії України» (87 млн. євро, з яких 5 млн. євро - технічна допомога) (2008-2012 рр.); Урядом України врегульовано питання використання у 2012 р. коштів (441 000 тис. грн.), передбачених у Державному бюджеті для підтримки впровадження Енергетичної стратегії України на період до 2030 р., а наприкінці 2012 р. у рамках реалізації Угоди від ЄК отримано другий транш коштів у сумі 28,140 млн. євро.

2. **Енергоефективність України:** реалізована Угода про фінансування програми «Підтримка виконання Енергетичної стратегії України в галузі енергоефективності та відновлюваних джерел енергії» в рамках Європейського інструменту сусідства та партнерства (загальна вартість – 70 млн. євро, з яких 63 млн. євро – бюджетна підтримка та 7 млн. євро – додаткова підтримка, до державного бюджету отримано 31 млн. євро); розроблений проєкт Національного плану дій з енергоефективності до 2016 року; реалізується проєкт Twinning «Удосконалення нормативно-правової бази у сфері енергетичної ефективності та її наближення до вимог законодавства ЄС», який спрямований на стимулювання енергоефективності та реалізації плану розробки стандартів з енергоефективності в Україні та ін.

Таким чином, аналіз матеріалів досліджень у сфері енергетики показав, що оновлена Енергетична стратегія України на період до 2030 року сприяє енергозбереженню і може дати приплив іноземних інвестицій у цю галузь. Водночас експерти відзначають певний прогрес у сфері енергетичної політики стосовно енергоефективності у контексті виконання Директив ЄС. Також здійснюється розробка національних стандартів, які відповідають європейським, що визначають енергомісткість технологічних процесів із метою покращення товаробігу з країнами ЄС. Крім того, за участю України проводиться кредитування проєктів з енергоефективності на підприємствах. Однак, однією з основних причин незначного поширення та імплементації відповідних технологій є недостатній обсяг коштів. Але все ж таки, приєднання України до ЄС відкриває для неї нові перспективи і накладає серйозну відповідальність у реформуванні національного енергетичного сектору. Як сторона Договору про Енергетичне співтовариство Україна отримує доступ і стає повноправним учасником внутрішнього ринку електроенергії та газу Євросоюзу. Енергетичний сектор України функціонуватиме в рамках загальної регуляторної бази ЄС, що повинно забезпечити прозорі механізми формування тарифів на енергоносії та дотримання правил конкуренції, а також суттєво сприятиме залученню інвестицій в енергетику.

Проте реалізація Директив ЄС, що встановлюють вимоги до забезпечення інвестування в об'єкти системи енергопостачання та інфраструктури, а також ряд жорстких екологічних вимог до генеруючих компаній означає, що Україні доведеться інвестувати значні кошти в оновлення застарілих генеруючих потужностей. Сума таких інвестицій коливається від 15 до 25 млрд дол. США впродовж наступних 7 років. Очевидно, що держава не буде спроможна виділити такі кошти з Державного бюджету, а тому необхідно залучати приватних інвесторів до розвитку енергетичної галузі. Також проблемним питанням залишається інтеграція енергосистеми України до єдиної європейської енергопередавальної системи (ETNSO-E). Для цього необхідно виконати План дій з приєднання України до ETNSO-E і також залучити відповідні інвестиції протягом наступних 5 років [15].

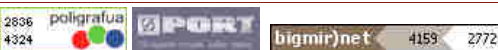
Висновки. У статті проведено аналіз основних проблем інноваційно-інвестиційного розвитку ПЕК і їх вплив на основні економічні показники України. Вивчено механізми, джерела фінансового забезпечення та шляхи стимулювання енергозбереження реалізованих проєктів ПЕК в Україні. Приєднання України до ЄС та прийняття низки законодавчо-нормативних документів, програм спонукає український уряд до комплексного реформування енергетичного сектору, що відкриває можливість для створення в Україні сучасної моделі енергетичного ринку, модернізації існуючих газотранспортних та електричних мереж, а також для більш ефективного використання наявних ПЕР. Участь України в ЄС дасть можливість модернізувати національний енергетичний ринок та економіку країни в цілому.

З метою адаптації українського законодавства до ЄС надалі необхідно вивчити їх законодавчо-нормативну базу для визначення основних пріоритетів їх діяльності на майбутнє. Актуальним є також питання оновлення та фінансове забезпечення газотранспортної системи та енергетичної безпеки України.

Література:

1. Закон України «Про енергозбереження» / Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1994. – № 30. – С. 283.
2. Комплексна державна програма енергозбереження України : Постанова Кабінету Міністрів України від 5 лютого 1997 р. N 148 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mtu.gov.ua/uk/energo_programm/11557.html
3. Енергетична стратегія України до 2030 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.aes-ukraine.com/documents/5390.html - 48k
4. Оновлення Енергетичної стратегії України на період до 2030 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mpe.kmu.gov.ua/fuel/control/uk/publish/article?art_id=222035
5. Про відповідність Енергетичної стратегії України на період до 2030 року сучасним викликам і загрозам у сфері енергетичної безпеки. Аналітична доповідь [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/470/>
6. Штепенко К. П., Сівіцька С. П. Проектне фінансування як перспективна схема фінансового забезпечення реалізації інвестиційних проєктів / К. П. Штепенко, С. П. Сівіцька // Управління розвитком. – № 5(102). – 2011. – С.23-25.
7. Ляхова О. О. Проектне фінансування енергозбереження в Україні [Електронний ресурс] / О. О. Ляхова // Ефективна економіка. – 2012. – № 3. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=997>
8. Закон України «Про інноваційну діяльність» / Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. – № 36. – С. 266.
9. Закон України «Про інвестиційну діяльність» / Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1991. – № 47. – С. 646.
10. Марцин В. С. Значення іноземного інвестування для інтегрування України в світовий економічний простір в умовах глобалізації / В. С. Марцин // Регіональна економіка. – 2009. - № 1. – С. 75-80.
11. Зеркалов Д.В. Енергозбереження в Україні [Електронний ресурс] : У п'яти книгах. Книга друга: Організація використання енергоресурсів. Довідник / Д. В. Зеркалов. – Електрон. дані. – К. : Основа, 2009. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. – Систем. вимоги: Pentium; 512 Mb RAM; Windows 98/2000/XP; Acrobat Reader 7.0. – Назва з тит. екрана.
12. Висновки за результатами аналізу та експертизи проєкту Закону України «Про Державний бюджет України на 2013 рік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ac-rada.gov.ua/img/files/Bul_Expert_DBU_2013.pdf
13. Інвестиційна реформа в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrproject.gov.ua/page/%D1%96investitsiina-reforma-v-ukraini>
14. Інформація «Про імплементацію Порядку денного асоціації Україна – ЄС у 2011-2012 роках» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua/.../Information_on_EU-Ukraine_AAq_Implement
15. Приєднання України до Енергетичного співтовариства: нові можливості та нова відповідальність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://es-ukraina.blogspot.com/2010/11/blog-post.html>

Стаття надійшла до редакції 19.03.2013 р.

ТОВ "ДКС Центр"